

Kolláth György

Isteni mozgástér

Ferenc pápát 2/3-dal választották meg, a Bibliát mégsem ír(at)ta át. A parlamenti 2/3-unk a 22-es csapdjára hajaz, kimentés nincs. Magyarország nyögi a többség mindenhatóságát. A 2/3-ad az önkény csapdája, a plurális demokrácia túsul ejtése. Öt éve e járom megtagadása nélkül folyik egyenlőtlen harc a kamu NER-en belül. A bolsevik győztes vitt mindent, statuál bármit tán évtizedekre. Időközi választás ellenzéki győzelme: mint filléreket lecsípni forintok sorából. A jövő bizonytalan; a probléma exponátlan.

1999-2000 táján az Alkotmánybíróság még méltó volt a rendeltetésére; fair határozat(ok)ban értelmezte a szuper többséget. Kivonatok: a minősített többség szorosan összefügg a jogállamisággal. Egyik oldalon áll magában a kétharmadoságban rejlő jogállami garancia: igény, hogy az alkotmányossági szempontból érzékeny, kiemelt területeken széles körű politikai konszenzuson nyugvó szabályozás jöjjön létre. A minősített többség nem egyszerűen a törvényalkotási eljárás formai előírása, hanem olyan alkotmányos garancia, amelynek lényeges tartalma az országgyűlési képviselők közötti széles körű egyetértés. Mindez az alkotmányos berendezkedés alapjainak megőrzésétől elválaszthatatlan. /Ergo: az arányszám mellékes; az egyetértés a döntő./

A másik oldalon szintén jogállami érték áll: a kormányzás stabilitása, a szilárd és hatékony kormányzás igénye, a parlamentáris rendszer működőképességének fenntartása, az Országgyűlés döntéshozatali képességének megőrzése. Ezek a jogállamiság szintén érvényesülést kívánó követelményei. Egységesen alkalmazható módszer nem alakult ki; ha a minősített többség követelménye, mint alkotmányos biztosíték és a hatékony kormányzás követelménye egymással ütközik, azt a jogállam-értelmezés keretében kell feloldani; esetenként kell eldönteni, hogy az adott ügyben melyik engedhet a másik érvényesülése érdekében. Az Alkotmány több technikát alkalmaz. Technikától függetlenül: a védelem az adott szerv alkotmányos státuszának (a legtöbb esetben függetlenségének) a garanciáit biztosítja. /Függetlenség+védelem+garanciák pl. autonómia, hatalom-megosztás, hová lettek?/ A közjog a hatalom-koncentrációt régóta tiltja; sőt az ellenállás jogi parancsát is megjeleníti. Korábbi AB: az alkotmányos jogállam és parlamentáris demokrácia a hatalom erőszakos megszerzése, gyakorlása, illetve birtoklása a párt típusú tevékenység elé is áthághatatlan alkotmányos korlátot állít. Az Alkotmány a demokratikus jogállam alkotmánya, az alkotmányozó hatalom védendő alkotmányos értéknek tekinti a demokráciát, a pluralizmust; az Alkotmányon kívülre utasít minden olyan tevékenységet, amely a hatalom erőszakos megszerzésére, gyakorlására, kizárólagos birtoklására irányul. /Ergo: alkotmányos érték=demokrácia és pluralizmus; hatalmi monopólium és erőszak=alkotmánysértés mindig./ A rendszerváltástól a jog már az alkotmánysértő államrend, közhatalom elérését célzó, arra irányuló - netán sikertelen - próbálkozásokat is elutasítja; akkor is, ha pl. a totalitárius rend 2/3-ad útján jön létre. Orbének elsüllyesztették a régi AB-érveket; csakhogy itt folytonos a korábbi és a mai jogtétel, nincs ok zúzdára./

A parlamenti 2/3-os normákat '89-90 táján a pártok kölcsönös bizalmatlansága hozta létre. Senki se győzhesse túl magát; négy évre választott többség ne tehesse évtizedekre tönkre vagy kényszerpályára az országot. 20 év 2/3-os gyakorlatában addig kerestek kompromisszumot, amíg – a mandátumok megoszlásától függetlenül - megegyezésre jutottak. Pl. alkotmánybírójelölés: egy innen, egy onnan. Fifti-fifti volt, nem 2/3:1/3 kiporciózva. Működött. Az alkotmányosság demokratikus országban fair közpolitikai kompromisszum, szokásjog, kooperáció, illem és belátás is; nem személyes csatater vagy ketrecharc, melyben lepkesúly küzd ólomsúllyal. Sőt, nincs küzdelem: már eleve nyertest hirdetnek.

Ötödik éve eldobták a garanciát. A kétharmad a közelébe se enged senkit a saját, önző, nívótlan elhatározásaihoz. A 2/3 ténylegesen három-harmad lett, sőt a 9-12 évre, plusz 2-3 ciklusra bebetonozódott személyügyi döntések miatt, négyharmadnyi gyakorlatot létesített. Az alkotmányos jogállam, annak értelmezése és minősége elbukott.

Nem az arányszám, hanem annak eredete, (ind)oka, konszenzus-kritériuma volna döntő ma is. A 2/3 alaki előfeltétel. Valamivel több, mint a feles határozatképesség. Érdemi szerepe nincs:

tartalmilag egy minősített többségű döntés éppúgy lehet jó, mint rossz; alkotmányos vagy alkotmányosértő. Lehetne, kellett volna több és más garancia, ill. mérték: pl. a 4/5? Igen. Sosem mellőzhető a többség-kisebbség konszenzusa a legsúlyosabb, rendszerelvű, a ciklusokon túl mutató, pártsemleges ügyekben. Az alkotmányozó és a törvényhozó hatalom sem szükségképpen esnék egybe: előbbihez kell minőségi többlet.

Az ellenzék is jokernek tekintette a 2/3-ot. Kellott volna az önkényes többséget 2010-től alkotmányossági szempontból egészen a fedáksáriig kontráznia. Elutasítás esetén a megemelt döntéshozatalra teljes, időtlen bojkottot hirdetnie. E kockára tett legitimáció az egyetlen, mely érdekli a kormányerőt. A demokratikus oldalon se erős érv, se okos alternatíva, se karakán kiállítás, se következetesség, se egység, se markáns közjogi aprómunka nem volt. Ma sincs: választási taktika van. Történelem: látszódj báránynak, de legyél belül oroszlan, azok között, akik oroszlanként tetszelegnek, de belül birkák. Triviális próba: mi a 2/3? A 3. vodka után két fiú és egy gyönyörű lány programot tervez. Srácok: Csináljunk egy vad szex-éjszakát! 1. fiú: benne vagyok! 2. fiú: mi az hogy! Kislány: nem akarom! Legények: kisanyám, a 2/3-ad az kétharmad!

A táltos totális hatalmához, abszolút mozgásteréhez teljes felelősség, számon kérés tartoznék. Nincs nyoma. Anatole France: ha isten mindenütt ott van, képtelen megmozdulni. Mindenütt pocsolyák a közjogi közügyeink. Recrudescunt! Ismét kiújultak a jeles magyar nemzet sebei: ez a szabadságharcos II. Rákóczi Ferenc kiáltványa.

A szerző alkotmányjogász